

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za tuzemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugosla-
viji 120 Din, za
inozemstvo 140 D

SLOVENEK

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ceneoglasov
Istotip, peti- vrsta
maloglasov po 150
in 20. vrsti oglaš
nad 45 mm v širino
po Din 250, velik
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vsilica po 10 Din
p. in večem g
naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj
razen ponedeljka
in dneva po praznikih

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nebrankirana
pisma se ne sprejemajo. Uredništvo
telefon št. 2030, upravljalstvo št. 2328

Političen list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6 - Cerkveni
račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349
za inzerate, Sarajevski št. 7563, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Našemu vladarju

Jutri, 17. decembra, poteče 40 let, odkar se je rodil kralju Petru I. in kneginji Zorki na Cetinju naš vladar Aleksander I., ki je po smrti svojega velikega očeta postal dne 17. avgusta leta 1921. po ustavi kralj Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Kakor se je naš kralj v šoli svojega špartanskega očeta navzel velikega vojaškega talenta, ki se je najstijajnejše izpričal v zmagah, ki so zaključile svetovno vojno z osvobojenjem Jugoslovancev, tako je podedoval od njega modrost vladanja, združeno z nezlomljivo vztrajnostjo. Kajti Aleksander I. ni kak samo po imenu kralj, marveč, zaveč, dajajoč se svojim pravic, tradicionalne naloge dinastije in dejanskih potreb časa, v strogem okviru demokratične ustave v resnici vrši svoj vladarski poklic. Naš doer zato ni toliko pozorišče bleščečih prireditev kolikor središče skoro nepretrganih posvetovanj, prizadevanj in rešitev, ki se tičejo najpomembnejših problemov našega državnega in narodnega življenja. Kakor je naše največje notranje zlo nediscipliniranost, nebrzdanost in nestrpnost strankarskega udejstvovanja, ki pozna samo sebe, malo ozirajoč se na interes občnosti, tako je oseba našega vladarja tisto, kar nas ne veže med seboj samo v običajnem simboličnem pomenu in iz zgolj izporečenih čustev udanosti, temuč zato, ker v njem v resnici vidimo in čutimo onega, ki iz visoko razvitega čustva vladarske dolžnosti, poln lastne inicijative, odločne volje in nepristranskega pogleda o bistvo stvari, ima pred očmi samo državo, njeno moč in bodočnost, katero more zgraditi samo nesebična in požrtvovalna ljubezen do naroda in naše skupnosti, kakršne nima v taki meri kot naš kralj nihče.

Zato je delež našega vladarja odkrito- srčna ljubezen vseh, ki temelji v zaupanju, da tudi nihče ni tako kot on ne samo poklican, ampak tudi zmožen varno prepeljati našo skupno domovino skozi viharje sedanjega dneva, spraviti po nesrečnem temperametu, zgodovinskih predsodkih in različni ozgoji razprte brate ter po visokem zgledu svoje le domovine posvečene osebnosti okrepiti v nas vseh čustvo skupne pripadnosti in neločljive navezanosti drug na drugega za vse čase, v sreči in nesreči, v uživanju in delu, v oblikovanju naše usode in izpolnjevanju naše naloge v zboru držav in narodov izomikanega sveta. To nalogo moramo izpolniti Srbi, Hrvati in Slovenci edino v skupnem državnem občestvu, kakor se je po višjih silah usode in lastnem prizadevanju stvorilo pred desetimi leti pod egido našega vladarja; le v tej skupnosti smo varni pa zmožni, da razvijemo svoje bogate karavne sile, da jih ne izčrpamo v borbah za proenstvo moči, obosobljenih in nasprotujočih interesov plemen ali političnih skupin in oseb, marveč za dograditve skupnega doma, visoke kulture in uvaževane pozicije v svetu. V to pa nam more biti najvišja in najjačja vzpodbuda naš nad vsemi ločujočimi posebnostmi, strankarskimi in skupin- skimi opredelitvami ter strastmi oblastitelj- nosti visoko stoječi vladar, ki se moramo v dnevih strastne razburkanosti šteti srečne, da ga imamo, da ga čutimo kot čuvarja našega najnotranjnjega edinstva, ki na krmitu našega broda ne omahne in ne da, da bi se odmaknil od prave smeri.

Posebno slovenski narod čuti, kaj ima v svojem vladarju, kaj ima v njem država. Zato se mu ob priliki rojstnega dneva spoštljivo klanja kot svoboden in resnično demo- kratičen narod, ki ve ceniti moč velike osebnosti, visokega zgleda in izbranih vladarskih zmožnosti, katerih ravno demokratične vla- davine najtežje pogrešajo. Tega dne celo državo prešinja ena sama globoka želja: da bi našega kralja prav sedaj posebno

Davidovič še ni odnehal

Skupna linija NRS, SLS, JMO in pristašev Marinkoviča — Seja demokratskega kluba odloči

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Komaj se je bila situacija v Belgradu nekoliko pomirila, je položaj vlade ponovno otežkočen radi zahtev Ljube Davidoviča na večerajšnji seji šefov čet- tvorne koalicije. Ne ve se še, v koliko bo pod- piral Ljubo Davidoviča v njegovih zahtevah de- mokratski klub. Jasno pa je že danes vsem po- znavalcem političnih razmer, da bodo zavzeli skupno linijo radikali, Slovenska ljudska stranka in muslimani, in da bo to linijo podpiral tudi Voja Marinkovič. Že sredi so se po seji vlade sestali v predsedništvu vlade Korošec, Vukičević in Spaho ter so imeli razgovore v tem smi- slu. Če Davidovič ne bo podpiral današnje vla- de, ga vodi pot h KDK. Dvomimo, pa da bodo to njegovo težnjo odobrili njegovi prijatelji v stranki, ker so mnogi demokratski poslanci mne- nja, da bi bila velika napaka, če bi se četvorna koalicija razšla. Na drugi strani pa bi morala napraviti tudi KDK v svoji politiki velik pre- okret, da bi ji bilo mogoče stopiti v konkretne razgovore z Davidovičem. Mi ne želimo razpa- dati četvorne koalicije, ker je prinesla narodu mnogo dobrih zakonov in v znatni meri pomirila položaj. Tudi bi mogla ta koalicija še v nadaljnjem uspešno nadaljevati svoje delo v parlamentu in sprejeti tako proračun, ko mnoge druge zakone. Vendar pa je za skupno delo po- trebna mirna situacija v koaliciji sami, ker se sicer preveč otežkoči vsako delo.

Vodstvo demokratskega poslanskega kluba je imelo danes popoldne sejo v prostorih svoje-

ga kluba v narodni skupščini. Tej seji so pri- sostvovali Ljuba Davidovič, Kumanudi, Timoti- jevič, Groš, Angelinovič, Sumenkovič, Pečič, Ri- bar, Dukanac, Kujundžić, Vlajić, Miovič, Miloje- vič in Pera Marković. Seja je bila zelo kratka. Davidovič je obvestil vodstvo kluba o svojih razgovorih s predsednikom vlade, kateremu je izjavil, da vztraja na zahtevah, ki so jih stavili klub in on, to je predvsem na predložitvi zakona o dalmatinskem agraru in na izmenjavi neka- terih velikih županov, posebno vseh vojaških oseb. Vodstvo kluba ni storilo nobenega druge- ga sklepa, nego je sklicalo za soboto, dne 22. decembra ob 9. dopoldne sejo poslanskega klu- ba, ki bo rešil vprašanje, ali vztraja klub na teh zahtevah in ali naj ostanejo demokratski mini- stri v vladi.

Jutri se bo vršil v Nišu shod demokratske stranke, na katerega bo odpotovalo več demo- kratskih ministrov. Davidovič je izjavil, da se on radi rahlega zdravja shoda ne bo udeležil. Vsekakor se pričakuje, da bodo na tem shodu padle izjave, iz katerih se bo dalo sklepati na nadaljnje korake demokratskega kluba in demo- kratskih ministrov v vladi. Da v demokratski stranki ne vlada pravo soglasje, je razvideti tu- di iz tega, da se demokrati zelo izogibajo temu, da bi dajali kake izjave in da si nasprotujejo še one redke izjave, ki jih dajejo. Sodi se, da do sestanka demokratskega kluba ni pričakovati kake spremembe.

Brezuspešna Trumbičeva pot v London

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) »Prav- da« poroča, da se nahaja narodni poslanec dr. Trumbić že deset dni v Londonu. Obiskal je nekoliko svojih znancev in je sku- šal dobiti stik z uradnimi krogi, da bi jim povedal svoje stališče o notranjem položaju Jugoslavije in iskal pomoči za akcijo vodstva KDK. Uradni angleški krogi so zavzeli tudi tokrat proti dr. Trumbiću isto stališče, ka- kor so ga bili zavzeli pred nekaj leti, ko je bil prišel v London Radić in skušal dobiti stike s političnimi strankami in z vlado. G. Trumbiću je bilo rečeno, da v Londonu po- znajo uradno in privatno samo Belgrad in sa- mo državljane kraljevine Srbov, Hrvatov in

Slovencev. Anglija se sploh ne smešavati v notranje odnose v Jugoslaviji.

Dr. Trumbić je po tem neuspehu skušal priti v stik z opozicijo v Angliji. Skušal je priti do Macdonalda, pa mu je bilo re- čeno, da Macdonald potuje v Pariz in da ga ne more sprejeti. Po povratku iz Pariza se je G. Trumbić ponovno prijavil za sprejem pri Macdonaldu, toda dobil je odgovor, da se Macdonald ne more v ničemer angažirati za kake notranje spore v Jugoslaviji in da se angleška opozicija ne razlikuje v svojih od- nosih do Jugoslavije od stališča angleške vlade.

Zagreb upa na vladno krizo

Zagreb, 15. dec. (Tel. »Slov.«) V zagreb- škkih političnih krogih se smatra, da je položaj v vladi tak, da smo na večeru krize, ki se bo končala tako, da se bo razpustila narodna skupščina in razpisale nove volitve. Vsa borba bo osredotočena v tem, kdo bo dobil volilni mandat. »Riječ« javlja, da vlada v Belgradu splošno prepričanje, da bo po 17. decembru nastopila kriza, in da je tako tudi razumeti iz- javo Voje Lazića v finančnem odboru.

Vlada čaka na odločitev demokratov

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Pred- sednik radikalnega kluba Veljo Vukičević je danes dopoldne imel daljšo konferenco z ministrskim predsednikom dr. Korićem. Trajala je od 10. do 11. ure. Časnikarjem se je po tej konferenci reklo, da vlada ne bo podvzela nobenega važnejšega koraka, dok- ler si ne bo na jasnem glede postopanja Ljube Davidoviča, oziroma demokratskega kluba.

Pavelićev shod propovedan

Zagreb, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Policijsko ravnanstvo je prepovedalo shod, katerega je sklical dr. Pavelić in na katerem je hotel go- voriti o politiki Vlaške ulice. Kot razlog pre- povedi je policija navedla potrebo po ohranitvi miru in reda.

spremljal blagoslov Onega, pred katerim se čuti najbolj odgovornega za srečo in napre- dek jugoslovanskega rodu. Bog vodi in krepi ter blagoslovi kralja Aleksandra!

Učiteljski dopusti

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Danes je obravnaval osek za ljudskošolski zakon več- raj rezervirani čl. 91, ki govori o bolezenskih dopustih. Ta člen je imel namen, preprečiti zlorabo pri bolezenskih dopustih, kar se do- gađa v ogromni meri po vsej državi. Radi tega se je predlagala določba, da se bolezenski do- pusti, če bolnik ni v postelji, ne smejo pre- živeti izven kraja službovanja, razen v javno priznanih zdraviliščih in okrevališčih. Zastop- nik Jugoslov. kluba poslanec Kremžar je poudarjal pri tej stilizaciji, da je omejitev zlo- rabe potrebna z ozirom na šolo in z ozirom na državne finance, da pa je ta določba pre- trda za resnične bolnike. Temu mnenju so se pridružili tudi drugi člani odbora, radi česar je v stilizaciji izostal pasus o javno priznanih zdraviliščih. Sprejet pa je bil nov odstavek, kjer je rečeno, da se sme bolniški dopust pre- živeti izven kraja službovanja. V tem primeru se mora napraviti prošnja, ki gre preko šol- skega upravitelja in šolskega nadzornika. Ta dva morata prošnjo opremiti s svojim mišlje- njem o življenju in zdravljenju prosilca na po- dlagi predpisane obrazca. Če prošnja ni šla te poti, je ne sme vzeti v pretres ne zdravniška komisija in ne minister prosvete.

Pri razpravi o čl. 93 se je obravnavala tudi spomenica ljubljanih gluhohevnice. Priznala se je ugodnost, ki jo daje ta člen učiteljem na šolah za slabo razvite otroke vsem učiteljem, ki poučujejo na takih šolah, torej tudi katehe- tom, in ne samo stalnemu učiteljskemu osebju.

Obravnavala sta se še dalje čl. 96 in 99, nakar je bila seja zaključena in napovedana sledeča seja z naslednjim četrtkom.

Muslimanski klub bo imel te dni svojo sejo.

Desetletnica Narodne galerije

In vendar napredujemo! Kljub vsem ne- dostatom, kljub vsej mizeriji še nelikvidira- nih povojnih razmer in kljub sproletariziranju slovenske inteligence. Krepko nadaljuje slo- venski narod svojo kulturno pot in brez ozira na vse trpljenje in pomanjkanja ustvarja stav- bo za stavbo, ki jih mora imeti vsak kulturni narod. Ena teh stavb pa je Narodna galerija, dokaz naše sposobnosti in našega dela v li- kovni umetnosti.

V času, ko so prva realna dejstva ozna- njevala čas skorajšnje svobode, je bila usta- novljena Narodna galerija. In čeprav je med tem moral slovenski narod zgraditi sebi še vse polno drugih stavb, univerzo, tehniko, konser- vatorij, je vendar Narodna galerija krepko napredovala, da je njena bilanca ob deset- letnici vseskozi aktivna.

Ne samo, da je zbrala veliko zbirko umet- nin z naše zemlje in da je njen katalog preko- račil že številko 1000, temveč je s svojim de- lom vzbudila živo zanimanje za lepe umetno- sti med vsem slovenskim narodom. Pri tem pa je bila čisto v službi slovenske misli in ko nam je odkrivala kulturne spomenike s slo- venske zemlje, nas je tudi opominjala, da ži- vimo v deželi s staro kulturno tradicijo, da je vsak svetovni kulturni pojav pustil svojo sled tudi med nami. Historična razstava in obsežna razstava portretov sta zlasti živo po- kazala, da nismo od danes, temveč da je Slo- venec od nekdaj živel v kulturni skupnosti z Evropo. Skozi našo zemljo je šla kulturna pot iz Italije v Nemčijo in da je znal slovenski narod to prednost svoje lege izrabiti tudi v kulturnem oziru, so jasno dokazale razstave Narodne galerije.

Še prav posebno zaslugo pa si je pridobi- la Narodna galerija s svojim delom za usta- novitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Popularizirala je to misel s tako intenzivnostjo, da je postala Slovenska aka- demija prva točka vsakega slovenskega pro- grama. Zadruga Narodne galerije je, da je da- nes tudi že Slovenska akademija na poti k uresničenju, ker se vsi brez izjeme zavedamo, da ni še dovršena naša kulturna organizacija, dokler se ne odpro vrata Slovenske akade- mije znanosti in umetnosti.

Narodna galerija pa je izvršila še več. Desetletnico svojega obstoja praznuje v pre- novljenem Narodnem domu. Za svojo deset- letnico je zgradila stvaritvam slovenske li- kovne umetnosti stalno streho in Slovenska akademija znanosti in umetnosti je dobila svoj dom. Ponosna stavba Narodnega doma bo tako vendarle služila onim namenom, za katere je zbiral denar ves slovenski narod. Posebej je treba to naglasiti, ker šele po tež- kih bojih je bilo doseženo, da je ostal Narodni dom Narodni galeriji.

Ponosna je lahko z vso pravico Narodna galerija na bilanco ob svoji desetletnici. Po- vsod sami uspehi, povsod pot navzgor. Da pa so bili ti uspehi doseženi, je zasluga onih mož, ki so s svojo široko koncepcijo zagrabili takoj na pravem mestu za delo in ki so potem zve- sto vztrajali v delu, dokler niso dosegli svo- jega cilja. Ta cilj sicer še ni dosežen v vsej celoti in v kratki dobi desetletij tudi ni mo- gel biti dosežen, ali zgrajeni so tako trdni te- melji, da je sigurno, da bo v kratkem dose- ženo vse. Treba je le, da zopet zavladava v vsem obsegu ono složno delo, ki je dalo to- liko lepih rezultatov in da bodo vsa nesoglasja čisto pozabljena. In to je potrebno, ker mora za Narodno galerijo pričeti tudi Slove- nski akademija znanosti z delom, ker je danes dosežena šele prva velika postaja in je naj- večja še pred nami.

Pomemben praznik slovenskega kultur- nega napredka je današnja desetletnica Na- rodne galerije in nov dokaz slovenske spo- sobnosti ter novo priznanje slovenske indivi- dualnosti. Zopet je dokazano, da izhaja iz slo- venske misli ustvarjajoče življenje in da dela proti kulturi vsak, ki bi hotel uničevati slo- vensko zavest.

Še zadnje priznanje je treba priporiti slo- venski misli in to bo doseženo, ko bo usta- novljena celotna Slovenska akademija zna- nosti in umetnosti. Ob desetletnici Narodne galerije vsi na delo za ustanovitev Slovenske akademije, je program, ki sam od sebe na- staja iz bilance Narodne galerije.

Delati za ta program, je prva dolžnost Slovenca, je glavna točka slovenskega kultur- nega programa.

Povelje divizijs. komandanta

K proslavi štiridesetletnice našega vladarja je divizijski poveljnik v Ljubljani izdal sledeče povelje:

JUNAKI!

Danes proslavimo štirideseti prvi rojstni dan našega Vrhovnega poveljnika, Njegovega Veličanstva Kralja Aleksandra I.

Z njegovo osebo zvezani so naši najlepši spomini v preteklosti in naše največje nade v bodočnosti.

On je, kakor Vam je znano, potomec s slavo ovenčane in zaslužene narodne dinastije Karadjordjevičev, ki je izvedla borbo za osvobojenje in zedinjenje našega celokupnega naroda Srbov, Hrvatov in Slovencev. — On je eden glavnih ustanoviteljev današnje naše velike in širom sveta proslavljene domovine, Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. — Nepristranska zgodovina bo ocenila Njegove diplomatske, politične in vojaške zasluge za ustvarjanje naše velike domovine, a te zasluge so ogromne.

Kakor je neumorno deloval na tem, da jo ustvarja, tako tudi sedaj dan in noč bdi da jo očuva. — On je eden glavnih njenih stebrov.

JUNAKI!

Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksander I. je naš vojni tovariš, vojni tovariš v sreči in nesreči, junak v borbi in vodi ga srečna zvezda.

Mi, njegovi zastopniki, ne smemo dopuščati, da čas izbriše in da se pozabi na veliko gesto vojnega druželjubja 9. januarja 1916. leta na albanskih obalah Jadranskega morja v S. Giovanni di Medua, ko so ga po naši albanski kalvariji italijanske torpedovke hotelo bolnega prepeljati v Italijo radi ozdravljenja in odmora. Od nas takrat ni hotel zapustiti, temveč je rekel: »Hočem z Mojimi vojaki peš do Drača, in kakor bo njim tako naj bode tudi meni!«

JUNAKI!

Znana je Njegova vsestranska in stalna skrb za napredek in moderno oborožitev naše vojske. Z budnim očesom spremlja delo ne samo vojske kot celote, temveč tudi delo vsakega poedinca. Dnevi letošnjega pregleda naše vojske na Banjici, ki ste se ga tudi vi udeležili, navdušili so kakor prijatelje tako tudi sovražnike, ker je njen duh, moralna in držanje jasno pokazalo, da iz nje odseva silnost — zmaga! — To je rezultat Njegovega velikega truda, Njegovega posebnega prizadevanja. — Ko bodo v kratkem dokončane vse priprave za organizacijo in oborožitev naše vojske, potem bo ona silna, nepremagljiva in važen faktor ne samo v politiki na Balkanu, temveč tudi v Evropi.

JUNAKI!

Naš Vrhovni komandant Njegovo Veličanstvo Kralj Aleksander I. bo z Božjo pomočjo izgradil našo mlado državo, jo uredil, tako da bo vsakdo od nas lahko s ponosom in zadovoljstvom vzkliznil: Jaz sem sin Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev! — Pomagajmo mu v Njegovem velikem delu in trudu, bodimo Mu zvesti in udani do samozatajevanja. Združimo čvrsto naše vrste okoli Njegovega prestola za srečo in napredek naše domovine, za srečo in napredek vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Na današnji Njegov rojstni dan objavimo naš sklep s čvrstim in junaškim glasom, da nas vsak čuje, da našemu Kralju želimo dolgo in srečno življenje, da smo Mu zvesti in udani in da ga gromko pozdravljamo z

ZIVIO!

Živela dinastija Karadjordjevičev!

Komandant, div. general:
Milan Dj. Nedić.

Odlikovanja

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Na predlog ministra ver je kralj odlikoval z redom sv. Save III. razreda: dr. Franca Cukalo, ravnatelj bogoslovja v Mariboru, in Ignacija Nadraha, ravnatelj bogoslovja v Ljubljani. — Red sv. Save IV. razreda so dobili: Josip Čížek, dekan v Jarenini; Franc Gomilšek, župnik pri Sv. Benediktu v Slov. gorah; Franc Stubeč, župnik pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Franc Schreiner, župnik v St. Ilju pri Velenju; Franc Štrajber, župnik pri Sv. Miklavžu pri Slovenjgradu; Valentin Zabret, dekan v St. Vidu nad Ljubljano; Anton Šmidonik, župnik na Prečniku; Janez Jereb, župnik v p. in duhovni svetnik v Škocjanu pri Turjaku; Franc Traven, duhovni svetnik in župnik v Sodražici. — Red sv. Save 5. razreda so dobili: Franc Vovko, župnik v St. Petru pri Novem mestu; Jakob Omahen, župnik v Osilnici; Matej Rihar, dekan v Šmartnem pri Liti; Konrad Texter, župnik v Višnji gori; in Janez Hladnik, župnik v St. Vidu pri Stični.

Na predlog finančnega ministra sta bila odlikovana z redom sv. Save III. razreda: dr. Konrad Schmid, generalni ravnatelj direkcije carin v Belgradu, in dr. Ivan Rupnik, finančni delegat v Ljubljani. — Z redom sv. Save IV. razreda je odlikovan dr. Hubert Souvan, finančni prokurator v Ljubljani.

Na predlog ministrskega predsednika je bil odlikovan z redom sv. Save II. razreda dr. Hilarij Vodopivec, član glavne kontrole.

Bolivi a mobilizira

New York, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) Kakor javlja »New York Times«, je Bolivija mobilizirala že štiri letnike. Demarša držav, ki so se udeležile washingtonske konference, je že odposlana.

Društvo narodov energično opominja

Lugano, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) Svet Društva narodov je poslal v tajni seji v Bolivijo in Paragvaj zelo energično brzojavko z opominom, da obe državi, ker sta slovesno prevzeli dolžnosti do Društva narodov, nimata pravice, odreči se katerikoli metodi mirne poravnave spora, ne da bi s tem kršili obveznosti nasproti Društvu narodov, ki so posebno jasne iz čl. 20 pakta Društva narodov. V tem členu izjavljajo članice, da bodo predložile vsak spor, ki bi utegnil imeti za posledico prekinjenje odnosov, predložile ali razišči, ali v svrhu sodne ureditve, ali pa Svetu Društva narodov. Svet dalje opo-

zarja obe državi, da se mora vsak spor o obstoju kakšnega dejstva, ki bi pomenil prelom, podvreči mirni proceduri in tako tudi spor o dolžni odškodnini. Svet Društva narodov opozarja na to, da se smejo po njegovi skušnji odrediti vojaški defenzivni ukrepi samo z največjo previdnostjo, ker bi drugače lahko veljali kot napadalni ukrepi, ki bi pozneje ureditev še bolj otežkočili. Sporočilo se je obema vladama, da bo Svet Društva narodov stvar zasledoval dalje po svojem predsedniku, ki ima nalog, da eventualno skliče izredno zasedanje Sveta Društva narodov.

Schumyjeva afera pred poroto

Celovec, 15. decembra 1928.

Ze dva dni razpravlja celovška porota o aferi, ki je za Koroško in njeno deželno vladno zelo neprijetna. Kakor smo večerj poročali, gre za tiskovno tožbo (v Avstriji se namreč tiskovni delikti obravnavajo pred poroto), ki jo je vložilo celovško državno pravdnstvo proti »Kärntner Tagespost«, majhnemu hakenkrajclerskemu časopisu, ki izhaja dvakrat na teden v Beljaku. Ta listič je pred letom dni vodil proti bivšemu deželnemu glavarju Schumyju hudo kampanjo in mu očital stvari, ki so bile celo pri nas v dobi PP režima skoro nemogoče.

Takoj po prevratu je Schumy prevzel na Koroškem deželno vladno. Češke legije so se takrat vračale skozi Koroško iz Italije domov in za njimi so silili Italijani v deželo. Da se ubranijo Slovencev, se je Schumy pričel že tedaj pogajati z Italijani, da bi oni okupirali Koroško, dokler ne bo vprašanje slovenskega dela Koroške za Nemce ugodno rešeno. Obenem pa je pričel z italijanskimi vojaškimi skladišči tako zvanimi »spazio cooperativo«, pogajanja za preskrbo Koroške z živili. Italijani pa so se kmalu naveličali prodajati Korošcem živila za slabe krone, nakar jim je šla dobro in ob neki priliki je vprašal Schumy poveljnika »spazio cooperativo« Italijana Vicija, če je pripravljen skleniti z njim tudi privatno pogodbo. Vici je tedaj odvrnil »Dale in pomežiknil. Od tedaj so se pričele privatne kupčije Schumyja, njegovega prijatelja Axmann in drugih landbundskih politikov z Italijani. Ob priliki lanskim volitev v Avstriji pa so razni Schumyju nasprotni listi privlekli vso stvar na dan in očitali Schumyju to afero. Najbolj ogorčen je napadala Schumyja »Kärntner Tagespost«, dočim je dunajski »Abend« navedel proti Schumyju zgolj stvarna dejstva, ki so pa zanj kljub temu porazna. Stvar je postajala čim dalje bolj neprijetna in je prišla tudi v koroški deželni zbor, kjer je izjavil soc. dr. Zeinitzer: »Čudimo se, da se deželni glavar (Schumy) bori in tepe s takim listom, ki je »Kärntner Tagespost«. Treba pa se je baviti z napadi, ki so izšli v dunajskih listih. Navedbe »Abenda« so točene!«

V koroškem deželnem zboru je bila sestavljena preiskovalna komisija proti Schumyju, ki je svoje poročilo podala, vendar pa je bilo to poročilo sprejeto — brez debate in brez potrebnih konsekvenc.

Gozdar Durchschlag, ki je prvi odkril in razkrinal brezobzirno Schumyjevo izsekavanje koroških gozdov, je vložil pri celovškem državnem pravdnstvu zoper Schumyja kazensko ovadbo radi zlorabe uradne oblasti in radi koristolovja na škodo dežele. Ta ovadba do danes še ni rešena.

Schumy je nasprotno s pomočjo svojih političnih zvez dosegel, da so Durchschlaga vtaknili v blaznico. Durchschlag, ki mora sedaj stradati in zmrzovati nag, ne dobi niti perila, niti obleke!

Trgovci Vici se je pozneje sprl s Schumyjem in je tožil njega in koroško deželno vladno za znesek 900.000 lir.

Schumy je na političen pritisk tožil tudi dunajski »Abend«.

Iz procesa proti »Abendu« je razvidno, da je državno pravdnstvo priznalo, da je Schumy prejemal od Italijanov na račun lesnih kupčij denar, da pa je ta denar porabil v patriotske namene, za vstajo v Mariboru, za nemško propagando v Sloveniji in za organizacijo nemirov na Hrvaškem.

Celovec, 15. dec. Razprava v tiskovni zadevi proti Schumyju se je danes nadaljevala pred tukajšnjo poroto. Müller priznava v polnem obsegu, da je pisal nekatere inkriminirane članke.

Obtoženec Vici pravi, da je svoje odprto pismo, ki ga je »Kärntner Tagespost« objavila, sicer diktiliral tolmachu, da ga je poslal obtoženemu Payerju le v podkreplilo njegovih napadov proti Schumyju, ne pa v objavo. Payerja je danes branil sloviti dunajski advokat dr. Gürtler. Sledilo je zasliševanje prič. Ker je za razpravo vladalo veliko zanimanje političnih krogov in ker niso bili pri razpravi prisotni samo poročevalci domačih lokalnih listov, temveč tudi z Dunaja, Grada, Trsta in Ljubljane, se je državni pravdnik dr. Ptacek očividno zbal, da bi mogla razprava pred celovško poroto prinesiti več jasnosti. Zato je predlagal izključitev javnosti. Ker so bili poročevalci vseh avstrijskih časopisov določeni za zaupnike pri razpravi, je pomenila ta iz-

ključitev toliko, kot da so se morali odstraniti iz dvorane vsi tuji poročevalci ter nekaj celovških radovednežev, stalnih obiskovalcev porotne dvorane. Predlog dr. Ptacka je sodišče sprejelo. Vendar se je izključenim poročevalcem posrečilo poizvedeti nekatere zanimive okolnosti iz zasliševanja prič. Zaslišan je bil predvsem bivši avstrijski častnik Hütter, kateremu je Schumy dajal potrdila o uporabi denarja v propagandne svrhe v Jugoslaviji.

Iz Hütterjeve izjave je razvidno, da imajo obtoženci in prič predvsem obremeniti Schumyja v toliko, da so Schumyjeve izjave, češ da je denar uporabljal v propagandne svrhe v Jugoslaviji neresnične in da je denar uporabil zase. Schumi, ki je bil danes tudi zaslišan, pa skuša na vse mogoče načine dokazati, da je denar uporabil za revolto v Mariboru, za propagando v Sloveniji in za izzivanje nemirov na Hrvaškem. Iz Hütterjeve izjave je razvidno, da mu je Schumi res dajal neka potrdila, da pa manjka tukaj potrdilo za 450.000 avstr. kron (januarja 1919). O tem denarju pa Schumi ne more navesti niti da ga je izročil koroški deželni blagajni, niti da ga je uporabil za propagando v Jugoslaviji, pač pa trdi, da je račun o tem denarju uničil iz patriotske politične vzrokov. Hütter je dalje izpovedal, kako se je sestal s Schumijem in Axmannom v Park-Hotelu v Beljaku, da je bil priča, kako so se sklepale privatne pogodbe z Italijani. Dalje je navajal Hütter, da sta dala Schumi in Axmann podrejenim oblastem nalog, da so puščali njune privatne pošiljke prosto čez mejo, enako kakor pošiljke deželne vlade. S tem sta Axmann in Schumi oškodovali koroško deželo za znatne vsote na carinal in davkih. Schumi je za onih 450.000 kron, za katerih po Hütterjevih izpovedbah ne more navesti nobenih računov, predložil neko pismo Axmannovega brata, s katerim je skušal dokazati, da tudi teh 450.000 kron ni uporabil v svoje privatne namene, temveč za propagando v Jugoslaviji. Priča Hütter je zahteval od predsednika razprave dr. Hradeckyja, naj mu pismo izroči, da dokaže, da je ponarejeno. Predsednik je to odklonil. Tedaj je vstal branitelj dr. Gürtler in zahteval, naj se pismo predloži porotnikom in Hütterju, da more Hütter porotnikom dokazati, da je pismo res ponarejeno. Sodišče je tej zahtevi ugodilo popoldne. Nato je bila zaslišana še cela vrsta prič, ki so izpovedovale v glavnem, kdo je prav za prav zakrivil inkriminirane članke, deloma tudi doprinala dokaz resnice za trditve v teh člankih.

Durchschlag je večerj in danes razširil po Celovcu iz blaznice utihotapljeno in razmnoženo odprto pismo na državno pravdnstvo, da se ga izpusti iz blaznice in postavi kot polnovrednega na obtožno klop pred poroto.

Razprava bo trajala še več dni.

Goriški fašisti zborujejo - gonja proti duhovščini

Na obnem zboru goriškega fašja 14. decembra je napravil pokrajinski tajnik inž. Francesco Caccese poročilo o delovanju fašja. Govoril je seveda tudi o notranjih in zunanjih sovražnikih. Med najhujše notranje sovražnike spadajo menda po njegovem mnenju slovenski duhovniki, s katerimi se je zopet precej obirno bavil. Seve tega ni povedal, da je marsikdo prijetno urico preživel v slovenskih župniščih kot gost naših gostoljubnih duhovnikov, ki jim njih prisrčnost sedaj vrača z najgršim nasiljem. Listi pravijo, da je marsikaj povedal v dokaz, kako gotovi slabi dušni pastirji, ki so pozabili na svoje sveto poslanstvo, z zvijačno zlobo širijo med ljudstvom namesto trezne modrosti in miru duha upora in sovraštva. Vsega, kar je rekel, listi ne smejo povedati v javnosti. Zavrnil je tudi obtožbe visokega cerkvenega dostojanstvenika proti našim civilnim oblastem, katerim je isti očital, da so se zoperstavili poučevanju verskega pouka v šoli. »Fašizem ne bo dovolil, da bi se z verskim poukom v šolah vršila v resnici pravcata protitalijanska gonja!« Tako je inž. Caccese med živalnim odobravanjem vseh navzočih izjavil.

Potres v Romuniji

Bukarešta, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) »Adeverule« poroča, da sta bila davi ob 6.25 v Maracesti dva potresna sunka, od katerih je bil posebno drugi precej močan in dolg. Potres ni napravil posebne škode.

Stanje angleškega kralja neizopremeno

London, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) Ob 9 zvečer je bilo izdano zdravniško poročilo o boleznih kralja, da je kralj tekom dneva spal več ur. Zila bi je normalno. Vročica je zmerna. Izčrpanost pa traja dalje. Razen drugih zdravniških metod se uporablja sedaj tudi terapija z obsevanjem. Splošna infekcija, radi katere kralj še vedno trpi, začena izginevati. Najmlajši princ Jurij, ki biva na križarki ob Bermudskih otokih, se je odpeljal v New York in se je na parniku »Berengaria« vkrcal za potovanje v London.

Dossena dela vojni spomenik

Rim, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) Kipar Dossena, ki je postal slaven po ponarejanju antičnih skulptur, je dobil nalog, da izvrši vojni spomenik za Cremono, ki bo posvečen spominu v vojni padlim Cremoncem ter avstrijskim in ogrskim vojakom, ki so umrli tam v ujetništvu. Spomenik bo predstavljal veliko žaro, pod njo pa tri matere, ki predstavljajo tri narode. Poleg spomenika bodo postavljene velike baklje, ki bodo predstavljale večno luč.

Boj proti božičnemu drevesu

Moskva, 15. decembra. (Tel. »Slov.«) Tu di letos je več moskovskih trgovcev okrasile svoje božične izložbe s smrekovimi vejicami itd. Mestni svet je videl v tem »propagandni verskih običajev« in je proti temu protestiral. Zato je vodstvo moskovskih trgovcev odredilo, da se ves božični okras odstrani iz izložb.

Belgrajske vesti

Belgrad, 15. decembra.

Nj. Vel. kralja je danes odpotoval v Topolo. Predsednik vlade dr. Korošec je danes sprejel v daljši avdienci polkovnika Naumoviča, velikega župana v Skoplju.

Postavljena sta po ukazu finančnega ministra Martin Mikša, arhivski uradnik, za arhivarja pri davčni administraciji v Ljubljani, in Alojzij Negeč, arhivski uradnik, za arhivarja pri okrožnem ravnateljstvu v Mariboru.

Vpokojen je na predlog vojnega ministra s kraljevim ukazom na osnovi čl. 118 in 121 zakona o ustroju vojske in mornarice divizijski general Dragoljub Uzun-Mirković.

Davčne uprave v Sloveniji

Belgrad, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Po novi uredbi o davčnih upravah se bodo ustanovile v Sloveniji davčne uprave: v Radovljici, Kranju, Kamniku, Ljubljani (dve, ena za Ljubljano-mesto in ena za Ljubljano-okraj), Kočevju, Črnomlju, Novem mestu, Krškem, Liti, Laškem, Gornjem gradu, na Prevaljah, v Celju, Šmarju pri Jelšah, Mariboru, Ptuj, Ljutomeru, Brežicah, Murski Soboti, Slovenski Bistrici, Slovenjgradu, Dolnji Lendavi, Škofji Loki in Konjicah.

Preiskovalna komisija

Predlog občinskih svetovalec SLS je SDS sprejela. Z ozirom na to je klub občinskih svetovalec SLS določil za člana komisije gg. Ivana Avseneka, predsednika Kranjske hranilnice, in dr. Joža Basaja, ravnatelja Združene zveze v Ljubljani. Klub SDS je delegiral v komisijo dr. Frana Novaka, odvetnika v Ljubljani, in dr. Rekarja, industrijsca v Ljubljani. Komisija že posluje.

Včerašnje »Jutro« je treba v toliko popraviti, da ni točno, da bi bil 18. septembra občinski svet celo transakcijo odobril. Dejansko občinski svetovalec o odobritvi nič ne vedo.

Zbor zaupnikov SLS v Ljubljani

Sinoči se je v dvorani Rokodelskega doma vršil zbor ljubljanskih zaupnikov SLS. Zaupniki so se polnoštevilno odzvali vabilu, z napetim zanimanjem sledili poročilu, ki ga je podal v imenu kluba občinskih svetnikov načelnik g. Krek in z vzbudnim pritrdjevanjem sprejeli tole resolucijo:

Zbor zaupnikov odobrava korake, ki jih je podvzel občinski klub SLS v Ljubljani na seji dne 10. decembra 1928, da se razčisti vprašanje 18 milijonskega obligacijskega posojila ter naroda klub, da vztraja pri storjenih korakih do popolne jasnosti v tem vprašanju.

Gibanje med zagrebškim grafčnim de avstvom

Zagreb, 15. dec. (Tel. »Slov.«) Jutri bo skupščina vseh tipografskih delavcev v Zagrebu in delegatov iz vseh hrvatskih podružnic dražnja, na kateri bodo sklepali, kake korake naj storijo z ozirom na dejstvo, da hrvatski lastniki tiskarn vztrajajo na zahtevi po neomejenem izučevanju vajencev. Jutri bodo sklepali o tem, ali stopijo v stavko ali ne. Če sklenejo stavko, se bo v ponedeljek 17. decembra začela v Zagrebu in Hrvatski splošna stavka tipografov. Predvidoma bo v času stavke izhajal samo »Grafčni radnik«.

Dunajska vremenska napoved: Menjaje oblačno, v severnih Alpah ponekod sneg.